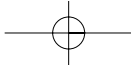


JYKEVÄ PENKKI LANKUSTA

# Se voi kestää jopa 1000 vuotta

Jykevän penkin teko on kiinnostavaa puuhaa.  
Työ vie ajatukset talonpoikauskulttuurin aikoihin.  
Tällaisia olivat ennen mahtitalojen tyylikalusteet.



**Enemmän aiheesta**  
[www.teeitse.com](http://www.teeitse.com)

Hae • Huonekalut  
sisustaminen  
Klik • Pöytä lankusta

Tilaa jilla vapaa pääsy

### Penkillä on painoa

**yli 20 kiloa.** Se seisoo tukevasti hieman vinojen jalkojensa varassa, kuin ikitammi juurillaan.

Penkki tehtiin jyrkevstä lehtikuusilankusta, joka höylättiin, sahattiin, lovettiin, liimattiin kokoon ja lakattiin. Penkki kestää ulkokäytössäkin, mutta varsinaisesti se on kyllä sisätilojen kaluste.

**P**uusepän menetelmiä jäljitellen syntynyt penkki vie nykyihmisen ajatukset keskiajalle. Olo on kuin maitalon puutyörengillä, kun talttaat jyrkään puuhun suuria, kulmikkaita reikiä ja kokoat kalusteen puutappien avulla.

Nykyaikana voit vielä vahvistaa liitokset liimalla, mikä sinänsä ei lainkaan vähennä kalusteen viehätystä.

### Puutavaran hankinta

Mallin mukaisen penkin tekoon ei ole saatavana vakiopuutavaraa. Sitä saatavaa löytää sahoilta, jotka sahaavat tilaustavaraa huonekalutehtaille. Paksua ja leveää, mahdollisesti särmäämätöntä lankkua voi saada myös pikkusahalta tai kotitarvesahurilta.

Mallipenkki on tehty lehtikuusesta, jota myyvät, myös särmäämättömänä, tuonti- ja erikoispuutavaraa toimittavat puutavaraliikkeet. Isojen ketjujen liikkeet voivat tilata tällaista lankkua.

Puutavaran pitää olla kuivaa. Vasta sahattu lankku voi kuivuessaan taipua pahasti. Puulajin valinta on sekä makuaasia että kustannuskysymys. Järeänä tilaustavarana saatava tammi, kellanruskea douglaskuusi sekä lehtikuusi ovat kalliita, etenkin parin lankun erinä.

Valitse järeitä, vähintään 50 mm paksuja lankkuja. Kotimaisesta männystä sahataan enintään 200 tai 225 mm leveitä lankkuja, särmäämättömässä tilaustavarassa saattaa olla 400 mm leveitä kappaleita. Puu voi vielä sijoituspaikankin lämpötila- ja kosteusoloissa kuivuessaan vääntyä. Valmiiksi höylättyinä mallipenkin paksuus oli 40 mm.

Yleensä lankut joutuu ostamaan – tai ainakin maksamaan – sen mittaisina kuin ne sahalla ovat. Kuvan penkki on 130 cm pitkä ja siihen käytetty lankku oli 230 cm mittainen. Yksittäisen lankun pituus on käytännössä vähintään kolme neljää metriä.

### Varaa aikaa työhön

Tarvitset puun työstämiseen ison höyläpenkin tai järeän työpöydän. Puu painaa alkuvaiheen koossa noin 50 kg. Valmiin penkin paino on vielä 20–25 kg.

Voit heti aluksi höylätä puun pinnan esiin niin, että näet, miten puunsiyöt kuvioivat sitä. Anna puun sitten kuivua sijoituspaikan lämpöön ja kosteusoloihin varastoituna pari kuukautta, jotta se on lopullisessa kuivuudessaan ja vääntymisensä vääntynyt.

Sait ehkä sahalta valmiiksi höylättyä puutavaraa. Ellet, unohda hetkeksi keskiajan kutsu ja tartu kunnolliseen sähköhöylään. Sillä saat kohtuullisella väivännäöllä lankun suoraksi.

Älä pelästy tappiliitoksia. Ne ovat penkin alla ja näkymättömissä. Pienet epätarkkuudet eivät pistä silmään. □



**Lautatarhan** lankkukasojen tutkiskeluun kannattaa varata aikaa. Kaunissisten lankkujen löytämiseen ehkä jo harmaantuneesta puupinosta tarvitaan vaistoa ja kokemusta.

## Puulajin valinta

Puulaji määrää, miltä valmis penkki näyttää. Se vaikuttaa myös säänkestävyyteen eli käyttöön ulkona.

**K**uvan penkki on tehty lehtikuusesta ja lakattu. Ohessa vinkkejä puun ja puulajin valintaan.

#### Lehtikuusi

Puu on kauniin kellanruskeaa ja ruskeammat syyt piirtyvät selvinä esiin. Lehtikuusi kannattaa lakata, ettei se ala hikoilla pihkaa kesäkuumilla. Penkkiin tarvittavan puutavaran hinta **50–100 euroa**.

#### Douglaskuusi

Puu on vaaleankellertävää selkeästi erottuvine syineen. Pinnan voi lakata tai jättää käsittelemättä. Sopii niin ulko- kuin sisäkäyttöönkin. Kaksi noin 3 m pitkä ja 35 cm leveää lankkua maksoivat **80 euroa**.

#### Tammi

Kaunista, painavaa ja kestävä puuta, joka kestää ulko- ja sisäkäytössäkin, käsittelemättömänä tai lakattuna. Noin 50 cm leveän, 4–5 metrisen lankun hinnaksi tulee **100–120 euroa**.

#### Jalava

Kaunis, vaalean kellanruskea, kuin vaaleaa mahonkia. Pinta on lakattava. 30–50 cm leveän, kaksi metriä pitkän lankun hinta oli noin **70 euroa**.

**Penkin osien teko ja kokoaminen ...** ▶



## Penkki kootaan lujilla liitoksilla



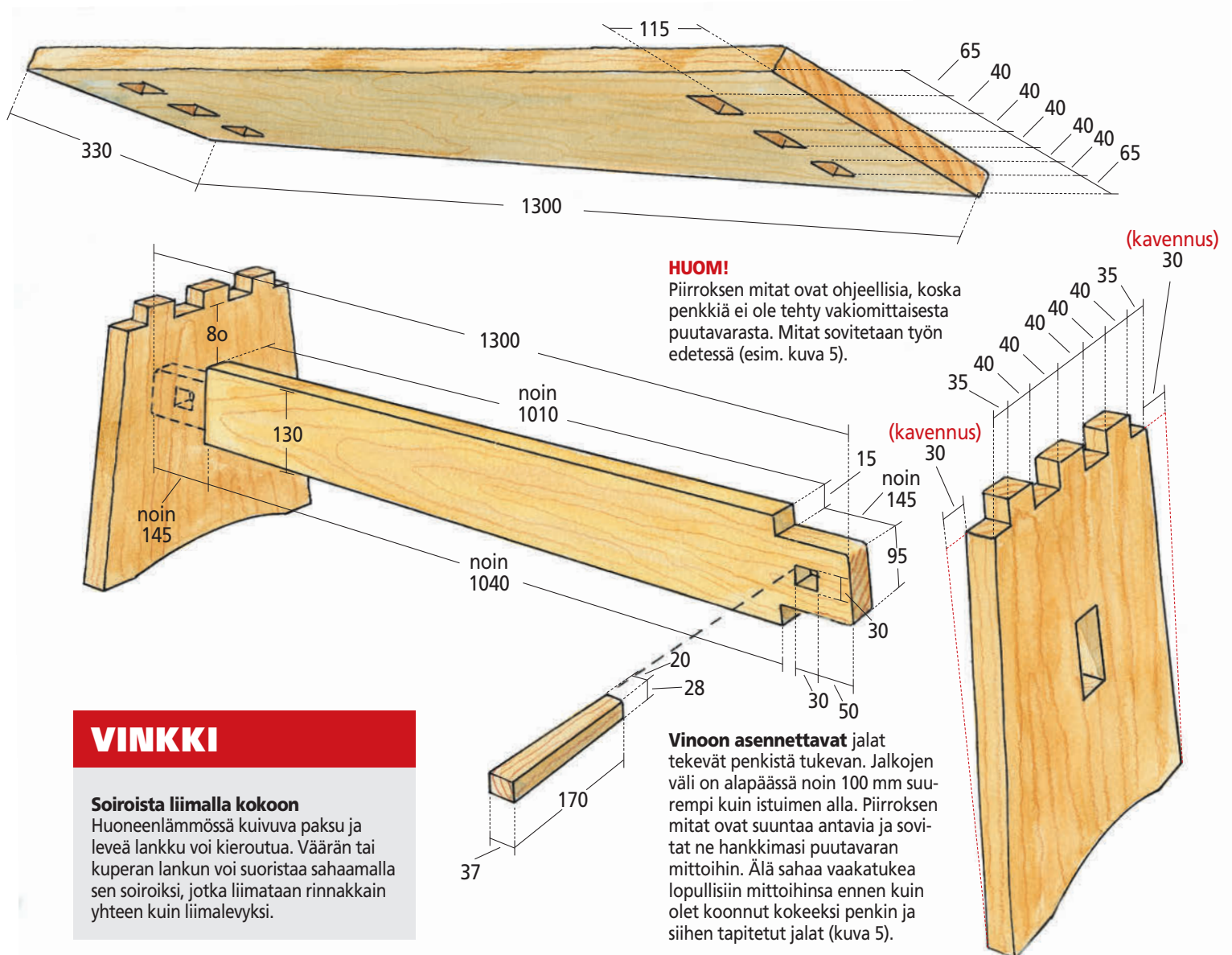
**Sähköasihöylä on lähes välttämätön,** jos oikaiset ja silotat itse lankun pinnan. Pidä puutavaraa sisällä, mielellään lopullisessa sijoituspaikassa, vähintään pari kuukautta ennen höyläystä. Kuivata puu kotonasi, vaikka höyläytät sen jossain muualla.



Höylätyt lankut sahataan määrämittaan. Muotoile jalkojen alapäiden kaaret vasta, kun penkki on muuten liimausta vaille valmis. Muotoile **jalkojen päihin kolme tappia** sahalla ja taltalla. Viimeistele tapit ja lovet esim. puuraspillä.



Istuimen kumpaankin päähän tulevat **kolme koloa koverrat taltalla.** Naputtele puunsiyihin nähden poikkisuuntaan vuoroin molemmilta puolilta. Talttaa lopuksi pois keskelle jäänyt pieni harjanne. Kolot ulottuvat 8–10 mm päähän penkin yläpinnasta.





4

Poraa jalkoihin **vaakatuen tapituksia** varten reiät, jotka ovat hieman reiän lopullisia mittoja pienemmät. Talttaa reiät. Reiät voi avata nopeasti **pistosahalla ja viimeistellä taltalla**. Piirrä ääriiviivat ja sahaa vaakatuen toinen pää muotoonsa.



5

Piirrä **tapin merkkiviivat vaakatuen toiseen päähän**, kun olet kiinnittänyt jalat väliaikaisesti, ja vaakatuen tapiksi jo sahatun pään toiseen jalkaan. Tarkista osien asento kulmamitalla ja merkitse sekä sahaa tappi vaakatuen toiseenkin päähän.



6

**Talttaa vaakatuen päihin** kiilamaisten lukkotappien reiät. Sahaa jalkojen alapäihin kaaret ja pyöristä kulmia vähän ennen kokoonpanoa. Ennen penkki koottiin pelkillä lukkotapeilla. Nykyisissä liimalla kootuissa ne ovat lähinnä koristeellisia yksityiskohtia.

## VINKKI

### Säilytä mahdollinen kaarna

Älä poista kaarna, jos sitä lankuissa on. Puun kaarna olisi sääli poistaa, ellei alla ole kaarna syöviä toukkia. Kaarna on kiehtova koriste erityisesti ulkokäyttöön tarkoitetuissa kalusteissa. Mallipenkki haluttiin kuitenkin sisäileäksi.

## Tarveaineluettelo

### 38–40 mm lankkua

- 1 istuinlankku, 330 x 1300 mm
- 2 jalkaa, 330 x 450 mm
- 1 tukilankku, 130 x 1300 mm
- 2 lukkotappia, 40 x 170 mm

### Muuta

- Puuliimaa tai kosteutta kestävää polyuretaaniliimaa

**Hinta:** noin 50–100 euroa

### Työkalut

- Sähkökäsihöylä • Käsipyörösaha
- Nauhahiomakone • Kulmamitta
- Käsisaha • Taltta • Käsihöylä
- Porakone • Iso pora

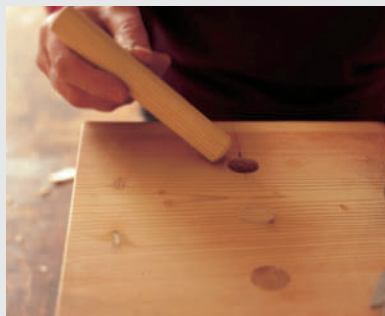
Voit tehdä penkistä reilusti suuremman tai paljon pienemmänkin. Mallityön mitat ovat hyvin pienet, lähinnä pienen kaupunkiasuntoon sovitettua.

## Kaksi muuta liitostapaa

Kuvien penkki koottiin näkymättömiin jäävällä tappiliitoksella, mutta voit tehdä liitokset muillakin tavoilla.

**M**allipenkin jalat ja istuin yhdistettiin tappiliitoksilla, joista ei tullut mitään näkyviä jälkiä istuinpintaan. Voit valita liitostavan muutamasta erilaisesta tapitustavasta. Yksinkertaisin tappiliitos

on porata penkin läpi jalkaan neljä reikää ja liimaat niihin pyöreät poratapit. Liitos on siisti ja kestäväkin, mutta ei ulkonäöltään perinteinen. Suosittelemme tappeja ja lukituskiiloja.



### Suuret pyöreät tapit

Helpoin tapa yhdistää jalat istuimeen on käyttää tappeina noin 25 mm paksuja puutappeja. Tämänkin liitoksen voi jättää näkymättömiin, mutta helpointa on porata reiät suoraan istuimen läpi jalkoihin, jotka on tuettu liikkumattomiksi tarkasti lopulliseen asentoon. Porauksen jälkeen istuin, tapit ja jalat liimataan yhteen. Tappien päät sahaetaan ja hiotaan istuimen pinnan tasoon, kun liima on kuivunut.



### Kiilattu tappiliitos

Menetelmä on ajalta ennen liimojen keksimistä. Kiilaa saattoi aina naputtaa hieman syvemmälle tai rakoon lyödä uuden kiilan, kun liitos alkoi löystyä. Tee istuimen läpi normaalisti tappien reiät ja iske jalat paikoilleen. Tappien päät painetaan puukolla tai taltalla halki ja reikiin lyödään kiilat. Saman voi tehdä piilotapillekin. Sen päähän asetetaan kiila ennen kuin tappia (jalkaa) ruvetaan iskemään paikalleen. Tapin reiän pohja painaa kiilan syväälle tapin halkioon.